

ARCHIWUM HISTORYCZNE

Z DZIEJÓW TEJ ZIEMI

10 kwietnia mija 480 rocznica ważnego, z całą pewnością przełomowego, wydarzenia w historii Prus i Zakonu Krzyżackiego, mianowicie „Hołdu pruskiego” złożonego w 1525 roku na Rynku w Krakowie przez księcia pruskiego Albrechta von Hohenzollerna królowi polskiemu Zygmuntovi I Staremu. Hołd był wynikiem traktatu krakowskiego tworzącego z ziem Zakonu Krzyżackiego świeckie księstwo pruskie, będące w zależności lennej od Polski. Traktat powstał w wyniku pertraktacji przedstawicieli wielkiego mistrza Zakonu Krzyżackiego z królem Zygmuntem i senatorami polskimi w marcu 1525 r. we Wrocławiu. W tym czasie właśnie kończył się rozejm z Polską zawarty po wojnie pruskiej z lat 1519-1521. Albrecht jako mistrz Zakonu musiał podjąć decyzję: albo rozpocząć nową wojnę z Polską przy braku widoków na pomoc z Rzeszy, albo sekularyzować Prusy zakonne i złożyć hołd lenny królowi polskiemu i Koronie. Dwukrotnie Książę Albrecht omawiał tę sprawę z Marcinem Lutrem (w 1523 i 1524 r.), który doradzał mu sekularyzować Zakon Krzyżacki, a kraj przekształcić w księstwo świeckie. Wybrał to właśnie rozwiązanie, tym bardziej, iż z przekonania już był wyznawcą luteranizmu.

Na wezwanie Albrechta przyjechali do niego z Prus delegaci Stanów, wśród nich burmistrz Starego Miasta (Königsbergu) Nicolaus Richau, burmistrz Knipawy Crispin Schönberg. Rola delegacji stanów (społeczeństwa) ograniczyła się do zatwierdzenia

uzgodnionych już wcześniej ze stroną polską ustaleń, a następnie do uczestnictwa w hołdzie krakowskim.

Traktat pokojowy został podpisany 8 kwietnia 1525 roku przez króla Zygmunta I Starego i księcia Albrechta von Hohenzollerna oraz księcia Fryderyka Legnickiego i margrabiego Jerzego von Hohenzollerna. Następnego dnia wystawiono osobne dokumenty, sygnowane powtórnie przez króla i Albrechta, delegatów Zakonu i stanów.

Wreszcie 10 kwietnia Albrecht złożył hołd lenny już jako książę świecki, odbierając jedno-

na piersi. W ten sposób Albrecht stał się księciem w Prusach (dux in Prussia). Księstwo Pruskie było odtąd dziedzicznym lennem Albrechta. W razie wygaśnięcia jego linii prawo dziedziczenia Prus przechodziło na trzech jego braci: Jerzego, Kazimierza, Jana i ich potomków. Wyrazem suwerenności Polski nad Prusami było też zagwarantowanie ich mieszkańcom prawa apelacji do króla polskiego.

W 2 tygodnie po hołdzie pruskim 26 kwietnia 1525 roku w kościele staromiejskim w Królewcu oficjalnie powiadomiono o zawartym pokoju z królem polskim i złożonym

hołdzie. 9 maja 1525 roku burmistrz Nicolaus Richau, który przybył tu wcześniej, w imieniu 3 miast powitał nadjeżdżającego księcia Albrechta, Zostało wygłoszone uroczyste przemówienie. Natomiast w czasie hołdu w Królewcu, złożonego księciu 28 maja tegoż roku, tylko 7 braci zakonnych nie chciało posłuchać wezwania Albrechta, ale na skutek groźnej postawy tłumu, także i oni zrzucili z siebie białe płaszcze z krzyżami i zaprzysięgli wierność księciu. W ten sposób skończyła się historia Zakonu Krzyżackiego w Prusach. Miejsce hołdu z 10 kwietnia 1525 r.

na Rynku w Krakowie upamiętnione jest specjalną tablicą. To wydarzenie stało się tematem obrazów wybitnych malarzy, wśród nich najbardziej znany obraz Jana Matejki, eksponowany obecnie w Muzeum Narodowym w Sukiennicach w Krakowie.